

* **Gospod Jaklič**, predsednik „Slovenske Zveze“, je imel na Brezjah govor, ki naravnost kriči po primernem odgovoru. Ta odgovor pride!

* **Učitelji na Ciril-Metodovih šolah**. „Slovenec“ (št. 203) piše: Na tržaški Ciril-Metodovi šoli je imenovan za učitelja Franc Kos, sedaj provizorični učitelj na Grosupljem. — Čudna so pota Senekovičeve previdnosti, da se imenujejo za obrambene šole edino le „učenjaki“ — pristaši „svobodne šole“. Tudi ta Kos je tip takega fanta. Kot najboljši prijatelj V. M. Zalarja, odpadnika od katoliške cerkve, je zajemal z največjo žlico na učiteljsko modrost filozofije. Vseučiliški profesorji zatemne pred njim. Požrl je celega Haeccla, če prebavil, ne vemo. Schopenhauerja citira, kakor bi orhe stresal. Zaljubljen se je v Darwina in — opice, z najnovejšim slovenskim svobodomislecem Ivanom Lahom pa sta preštudirala vzgojeslovje. Plod tega je predavanje — na shodu slovenskih svobodomislecev „o svobodni šoli“. Tudi Nietzsche mu ni neznan, saj se je „nagulil“ kar cele odstavke, da z njimi preganja „rimsko temo“. — Krščanstvo je zanj premagano stališče. Vzor učitelj! Eno leto je bil na Grosupljem. Ustanovil je Ciril-Metodovo podružnico in v zahvalo zato je dobil to mesto. Grosuplje za učiteljem Fr. Kosom ne bo žalovalo, razen par hiš, kjer je prodal svojo učenost lahko po centih. — Bolje ne more tovariša Kosa živa duša priporočati. Hvala „Slovencu“ za uslugo! Časih je že legal, da napredni učitelji nič ne znajo, sedaj se je pa zopet enkrat pošteno počil po zobeh! Prav mu je! — Samo na koncu jo je zopet malo zavil, češ, Grosuplje za Kosom ne bo žalovalo. Res je, da je večini staršev žal, da jih ostavlja idealni učitelj. Samo kar je na Grosupljem klerikalno-neumnega, tisto se veseli, ker mu je tako — ukazano!

* „Slov. Gospodar“ — in nemški šolski nadzorniki. „Nar. Dnev.“ piše: V tem umazanem glasilu spodnještaj. duhovništva se najdejo zmiraj značilne poteze našega klerikalizma: kledeplazstvo pred višjimi in nemškotarija. Nedavno tega smo poročali, da je psal „Slov. Gosp.“ naprednjake s „Štajercem“ za srbofile; pozneje je ovadil nekega učitelja zaradi cesarske pesmi; včeraj pa se veselil z — nemškimi šolskimi nadzorniki zaradi odhoda g. Peska s Štajerskega. Ni ga prav nič sram pisati sledeče: „Šolski nadzorniki na Štajerskem se bodo oddahnili, da zapusti učitelj, kojega delovanje so vsi obsojali...“ Verjamemo, da odločno narodnega in še celo naprednega učitelja nemškotarski nadzorniki ne marajo. Pa kaj govorimo! Poslanci, ki stoje za „Slov. Gosp.“, se baje sedaj v državnem zboru borijo za osamosvojenje slovenskega naroda, torej tudi za odrešenje slovenskega šolstva izpod nemškega jarma. G. Roškar ubije vsakogar, ki bi tega ne verjel! Ker pa ni sigurno, kako se bo ta boj v interesu klerikalnih štreberjev končal, se je dobro tačas prilizovati tudi nemškimi šolskim nadzornikom, kajne? Sram vas bodi!

Poziv napredni slovenski javnosti!

Klerikalizem še nikdar ni s tako brutalno silo butal ob slovensko napredno učiteljstvo kakor danes. Težko prenaša učiteljstvo največkrat krivične udarce klerikalne nasilnosti, a vendar junaško brani svojo čast in krepko odbija vse napade, ki mu jih predbaciva umazani nasprotnik. Ne vda se!

Toda zaman ves trud učiteljstva, da ne pripomore k njega boju tudi slovenska napredna javnost! Ni slovenske napredne javnosti samo moralna dolžnost, temveč je celo nje lastni interes, da podpira napredno učiteljstvo, ker v naprednem učiteljstvu leži naprednost naroda.

Ne s puhlo frazo „prijatelj učiteljstva“, temveč dejansko pokažite, da se zanimate za učiteljska vprašanja s tem, da se vsi do zadnjega naročite na „Učiteljskega Tovariša“ in podpirate na naprednih listih učiteljstvo v moralnem oziru, z naročnino pa v gmotnem oziru.

Pokažite, da slovensko napredno učiteljstvo ni osamljeno, da je z njim tudi slov. napredna javnost, ki ga podpira in brani!

Vestnik.

Koprsko učiteljske. Naučno ministrstvo je zaradi intervencije poslance dr. Maranija preklicalo naredbo, da se slovenski oddelki koprškega učiteljskega premesti v Gorico. To je škandal! Kaj bodo sedaj storili slovenski državni poslanci?

Ruski učitelji in ruske učiteljice, ki so sedaj s svojega potovanja po naših krajih dospeli na svoja mesta, pošiljajo vsemu slovenskemu učiteljstvu tem potom najlepše pozdrave. Za organizacijo naprednega slovenskega učiteljstva se zanimajo ruski tovariši tako, da smo

jim morali poslati pravila vseh naših društev in zavodov, ker hočejo po našem vzorcu osnovati svojo organizacijo. To nam je lepo priznanje in le želimo, da bi tudi rusko učiteljstvo s svojo organizacijo tako napredovalo, kakor napreduje v naši „Zavezi“ združeno slovensko napredno učiteljstvo.

Shod štajerskega učiteljstva, ki se je vršil dne 11. t. m. v Gradcu, je izborni uspel. Prostorna dvorana Stefanijina, ki so jo v zadnjem času izdatno razširili, je bila napolna. Računati smemo z gotovostjo na 2000 udeležencev in udeleženk iz učiteljskega stanu. Tudi slovensko učiteljstvo je bilo častno zastopano. — Govorila sta nadučitelja Kalista in Monschein; prvi o materialnih, drugi o pravnih razmerah štajerskega učiteljstva. Njiju izborna izvajanja so zbudila frenetično priznavanje v poslušalstvu. Govorila sta stvarno, a ostro. Slišali smo rezkih, tehtnih besed; videti hočemo, kakšna bodo — dejanja. Predlagane resolucije so bile enoglasno sprejete ter se predložijo prihodnji sesiji dež. zbora štajerskega. — Skupščino je posetilo več poslancev, a noben — šolski nadzornik. Brzojavno ali pismeno je pozdravil zbor nekaj poslancev in dostojanstvenikov. — Pričakujemo obširnega poročila.

Socialni kurz Zveze narodnih društev na Štajerskem in Koroškem, ki se je vršil pretekli dne v Celju, je sijajno uspel ob veliki udeležbi. Predavanja so bila stvarna, temeljita in zanimiva. Prosimo natančnejšega poročila.

Okritje Volaričevega spomenika v Kobaridu se je ob krasni slavnosti izvršilo dne 8. t. m. — Poročilo priobčimo prihodnjič.

Okrajna učiteljska konferenca ljubljanskih slovenskih ljudskih šol se vrši dne 33. t. m. v Mestnem domu v Ljubljani.

„Naša bodočnost“ — zaplenjena! Zgodilo se je, česar bi si živ človek ne mislil: državno pravdnštvo je zaplenilo v 9. št. „Naše bodočnosti“ uvodni članek v celem obsegu. — Sedaj je domovina rešena! — Seveda bo že kdo poskrbel, da prekrizamo napadne račune!

Učiteljska tiskarna nima v zalogi vzornih urnikov vseh kategorij ljudski šol, kakor se je zadnjič pomotoma poročalo, ampak samo te-le: za enorazrednice s poldnevnim poukom; za dvorazrednice s poldnevnim poukom; za trirazrednice, v prvem in drugem razredu poldnevni pouk, v tretjem razredu nerazdeljen dopoldanski pouk; za vse razrede štirirazrednic z nerazdeljenim dopoldanskim poukom; za vse razrede petrazrednic z nerazdeljenim dopoldanskim poukom. Z drugačnimi urniki ne moremo postreči.

„Rdeči Prapor“ in „Napreji“ sta priobčila oklic slovenskim staršem, naj vpišejo svoje otroke le v slovenske šole. Zavedno delavstvo bo gotovo uvaževalo ta poziv! — Nas iskreno veselita tak odločni glas slovenskih socialnodemokratskih glasil. Vsi brez izjeme moramo z vsemi silami delovati za kulturno povzdigo slovenskega ljudstva!

Za ravnatelja na slovenski kmetijski šoli v St. Jurju ob juž. žel. je imenovan dosedanjí kletarski nadzornik Ivan Belle, za učitelja istotam pa J. Zidanšek. S tem imenovanjem je prišlo vodstvo omenjene šole v zanesljive strokovnjaške roke.

Vpisovanje čeških otrok v Komenškega šolo na Dunaju se je vršilo dne 13. t. m. Sprejetih je bilo 850 otrok, zaradi pomanjkanja prostora so jih morali več ko 200 zavrniti. Starši so jokali, ker bodo morali dati otroke v nemške šole. Neki mož je zaklical: „Dvakrat že je bil moj otrok zavrnjen; hodil je eno leto v nemško šolo, pa niti svojega imena ne zna zapisati“. Šolske razmere v Avstriji so res pravi škandal dvajsetega stoletja.

Schulvereinski otroški vrtec v Zagorju ob Savi. Iz Zagorja pišejo: Pri nas obstoji že več let šulverajnski otroški vrtec, ki se napolnjuje vsako leto s slovenskimi otroki. Lovijo jih pod vsakovrstnimi pretevezami ter nekatere celo oporočajo šolnine. Znano je, kako originalni sadovi prihajajo iz tega vrtca. Ker bo sedaj kmalu začetek šole, opozarjamo slovenske starše, naj nikar ne pošiljajo otrok v to pomemebvalnico. Da ohranimo našo last in rešimo svojo čast in naših pradedov, glejmo, da nobeden slovenski oče ne vpiše svojega otroka v nemški otroški vrtec.

Pšenica gre v klasje klerikalcev na Kranjskem. Neki Slovec se je obrnil k poslancu in učitelju Jakliču s prošnjo, da mu zagotovi nadučiteljsko mesto v St. Vidu. — Tega mesta klerikalni učitelj ni mogel dobiti, ker je bilo oddano. A našel mu je klerikalni poslanec več vasi krog Ljubljane, in dasi ni prostih mest, ondi mu je zagotovil, da gotovo dobi, kar si koli želi. Tako daleč so danes na Kranjskem. Če je to res, je to škandal prve vrste!

Poročil se je v Trstu dne 13. septembra t. l. tov. Anton Maslo, učitelj-voditelj v Ričmanjih v Istri, z gđo. Milko Puppisovo c. kr. poštno odpraviteljico v Sv. Križu v tržaški okolici. Bilo srečno!

Popravek. Prejeli smo: Slavno uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani! — Z ozirom na izjavo g. Jelenc v „Učiteljskem Tovarišu“ št. 21 z dne 21. maja 1909 in z

ozirom na notico: „Dr. Lampe zavija“ v „Učiteljskem Tovarišu“ št. 29 z dne 16. julija 1909 se slavno uredništvo v smislu § 19. tisk. zakona naproša, da sprejme sledeči popravek: Nires, da je rekel g. Jelenc podpisano po njegovi odgovori: „Če bodeš volil Simona in se vpisal v Sloveškarijo, ne boš mogel več ostati v tiskarni.“ Res pa je, da je rekel g. Jelenc dva dni pred odgovorjo sledeče besede: „Smrdelj, ti si sumljiv. Ako boš Simona, moraš eo ipso iz tiskarne.“ Res je tudi, da je zadnji stavek ponovil tudi po moji odgovori.

V Ljubljani, dne 7. septembra 1909.

Anton Smerdelj, mestni učitelj.

Esperantski zabavni večer v Ptuj. Prejeli smo: V ptujskem „Narodnem domu“ prirede dne 19. sept. t. l. slovenski esperantisti svoj prvi zabavni večer z raznovrstnim vzporedom. Pri vseh narodih stoji učiteljstvo v prvih vrstah naših somišljenikov. Tudi med slovenskim učiteljstvom štejemo že lepo vrsto prijateljev našega gibanja. Zato upamo, da se tudi tokrat odzove slavno učiteljstvo iz okoliških šol ter počasti naš večer z mnogobrojnim obiskom.

Solska vest iz Trsta. Na novoustanovljeno dekliško šolo v ulici Acquedotto je vodstvo družbe Cirila in Metoda imenovalo za voditeljico gospo Miro Engelmannovo, učiteljico pa gospici Emo Zamejševu in Rozo Golijevu. Na novo deško vzporednico pa je imenovan I. Kos, dosedanjí učitelj na Grosupljem.

Kako Čehi gradijo svoje šole! Ko so Nemci začeli nabirati Roseggerjev milijon za nemške šole v čeških krajih, so Čehi takoj odgovorili z nabiranjem četrtmilijonskega daru šolski družbi „Narodni Jednoti Pošumavski“. In ta narodni dar bo skoro nabran. — Sedaj pa v odgovor na nemška nasilstva v Spodnji Avstriji nasproti češkim šolam so začeli Čehi nabirati drug bogati dar svoj „Ustredni Matici Školski“, ki se junaško bori proti potujevalnim nemškim šolam med češkimi manjšinami. Na predlog A. Vanička so odločili mestni očetje Zlate Prahe v seji minulega ponedeljka, da se začne z nabiranjem zaklada milijon kron v korist „Ustredni Matici Školski“. Prvi obol so dali predlagatelji sami; 759 kron. — Tako gradijo Čehi svoje šole! Na tej poti moramo za njimi tudi mi in darovati vsak po svoji moči za našo Ciril-Metodovo družbo.

Na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se odda za prihodnje šolsko leto pet deželnih ustanov. Prošnje za to je poslali do 30. septembra t. l. vodstvu imenovane šole.

V pokoj je stopil šolski vodja na leitersberški šoli v Mariboru tov. Mih. Nerat. V njem izgubi ta zavod, ki so ga že tolikokrat naskočili Nemci, da ga docela pomemljejo, moža, ki je deloval na njem dolgo vrsto let v prosep slovenske dece. Še na mnoga leta!

Poljedelska šola v Velikovecu je razširjena v dva tečaja. Prvo zimo se bode poučevalo samo preimete, ki nekako pripravljajo na nadaljno izobrazbo.

Iz šolske službe na Kranjskem. Prov. učiteljica v Ormožju, Pavla Bayer, pride v Čepļje, učiteljski kandidat Josip Gorisek pride v Doliče. Za provizorično voditeljico v Hinjah je imenovana Valentina Vidic, za provizoričnega učitelja v Mirni Viktor Sotenšek, za prov. učiteljico v Semiču je imenovana omdotna suplentka Ana Erzín, Ivan Pirnat s Krke pride za nadučitelja v Mokronog, Matevž Peterlin pa za učitelja v Dobro polje. — Premešeni sta prov. učiteljica Angela Cerar iz Hrušice v St. Jurij, Antonija Adamič iz Studenca v Horjul. Učiteljski kandidat Dominik Brice pride kot prov. učitelj v Hotederski, učiteljska kandidatinja Henrijeta Kos kot prov. učiteljica v Planino, učiteljska kandidatinja Marija Pipan za prov. učiteljico v Javorje, učit. kandidat Stanisl. Vrhovec za prov. učitelja v Hinje.

Šola na Grosupljem na Dolenjskem razširijo v dvorazrednico.

Šmarski okrajni zastop je za leto 1909/10 ustanovil 3 štipendije, ki se imajo podeliti 3 gojenecem kmetijske šole v St. Jurju, ki so v okraju Šmarje doma — tudi je določil 100 K kot prispevek k stroškom razstave spodnještajerske govodi, ki jo letos jeseni priredi štajerska kmetijska družba v Gradcu. Priprave za to razstavo so dognale, da bo razstavljeni material boljši, nego je bil oni pri enakih razstavah za srednje in gornje Štajersko.

Učitelji zasebne šole, prevzeti v državno službo! Pa ne kake slovenske šole, ampak petorica učiteljev v tržaške zasebne evangelske šole, ki zahteva od posameznega učenca mesečno šolnino 10 do 20 kron. Izvedeli smo, da je s 1. septembrom nakazana pri državni blagajni v Trstu trem učiteljem protestantske šole plača po X. činovnem razredu, dvema pa po XI. A vsi bodo nadalje učili na zasebni protestantski šoli, kijo obiskuje mladina tržaških bogatašev, ki jim je mesečna šolnina do 20 K prava malenkost. Kaj pa s slovenskimi učitelji v Trstu?

Pozor pred sleparskimi agenti! Tovariši nam piše: Z ozirom na Vašo notico v

36. št. „Učit. Tov.“ pod naslovom „Literarischea Institut Kosmos“ Vam poročam o vsiljivosti nekega drugega nemškega agenta iz „rajha“, ki je te dni hodil po Slovenskem ter ponujal neke posebne vrste straje in svitice. Mož je nekako kar siloma mero vzletel zapisal naročilo, češ: „Videli bodete, kako izborne straje so to! Eno leto vam ni treba plačati vinarja, potem pa odplačujete lahko v malih mesečnih obrokih.“ Znamenito je, da dotičnik niti naslova firme, ki jo zastopa, ni hotel dati, tako da sedaj kdo, ki sluti, da je sedel prefriganec na vabo, naročila niti ne more odpo vedati. Dotični agent je bil majhen, precej debel, rdnih, kratko ostrizenih las s popolnim judovskim tipom. Kaj storiti? Če ve kdo naslov firme, ki jo ta agent zastopa, naj ga priobči.

Ali ste že našemu listu pridobili novega naročnika?

Iz slovanskih pokrajin.

○ **Češko dijaštvo pri narodnih manjšinah.** Akademski sekcija „Nar. jedn. severočeške“ je odposlala letos v počitnicah 13 mladih ljudi, da so si ogledali razmere pri narodnih manjšinah na severnem Češkem in jih študirali. Potovanja sta se udeležila 2 uradnika, 1 učitelj, 2 učiteljske, 2 tehnika, 1 filozof, 2 jurista, 1 absolvent kmet. šole in 2 gimnazijca. Izletniki so sedaj izdali obširno poročilo o svojem potovanju in izprožili marsikatero novo dobro misel ter načrt. Mladi ljudje veliko vidijo in v svojem mladostnem navdušenju marsikaj dobrega opazijo, zato bi enake izlete priporočali tudi pri nas.

○ **Proti pisateljem in časnikarjem** je ruski ministrski predsednik Stolypin dal zapreti pokojninski zavod pisateljev in časnikarjev; ki je imel svoje podružnice v Moskvi, Rigi, Harkovu, Kijevu in v Kazani. Društvo je štel 2000 članov. Vlada opravičuje svojo odredbo s tem, da je društvo podpiralo tudi osebe, ki so bile političko kompromitovane.

○ **Čehi na Dunaju.** Nemci na Dunaju dobivajo silen strah pred naraščanjem češkega elementa. Zato v „N. Fr. Pr.“ in drugod n-ovirano pozivajo na bojke proti Čehom. Pogledjmo številke! Od l. 1903. do danes je naraslo število čeških društev na Dunaju od 137 na 195. Vsa društva imajo nalogo svoje člane narodno vzgajati. Ljudsko štetje leta 1900 je našlo sicer samo 102.000 Čehov, a dejstvo je, da jih je do 400.000. Ljudska štetja od 1880 do 1900 so pa tudi dokazala, da so Čehi na Dunaju narasli za 162% pri 1000, Nemci pa padli za 184% pri 1000. To pa je razlagati tako, da je magistrat pri poznejših ljudskih štetjih veliko manj mogel slepariti glede obsevalnega jezika nego pri prvih. Leta 1910. se bo to videlo še bolj jasno.

○ **Slovensko gledališče v Trstu** se je v dobi počitnic jako izpopolnilo in se v kratkem prične nova sezona.

○ **Nova banka v Črni gori.** V Baru so osnovali „Narodno banko knezevine Črne gore“. Osnovni kapital znaša dva milijona kron. Banka je pričela delovati 15. pref. m.

○ **Rusija na Balkan.** V Odesi so ustanovili pred kratkim družbo za posredovanje trgovskih zvez med Rusijo in balkanskimi državami pod imenom „Vostok“. Družba je ustanovila generalno agenturo za Bolgarsko v Varni ob Črnem morju.

○ **Srbski list o Slovenih.** Glasilo srbske vlade „Samouprava“ je priobčila članek o političkih razmerah na Slovenskem. V članku govori pisec tudi o družbi Cirila in Metoda ter obsaja gonjo klerikalne stranke proti temu velevažnemu kulturnemu društvu.

○ **Vedno več madjarskih šol** se snuje, kakor poročajo „Hrvatska“ in drugi listi, po Hrvaškem. Rauchova vlada s svojimi organi Madjarom pridno gre na roko. Tako je n. pr. v daruvarskem okraju že doslej 9 madjarskih šol, a zdaj hočejo Madjari potom društva „Julian“ doseči še ustanovitev 10 novih šol. Tako pospešuje „najbolj hrvaška“ (kakor jo nazivlje dr. Frankl) Rauchova vlada madjarizacijo Hrvaške!

○ **Novi šef naučnega oddelka hrvaške vlade**, naslednik Mixiehov, postane baje sedanji veliki župan Jelačić.

○ **Slovanski dom za izseljence v Novem Jorku.** Minulo leto se je osnoval v Novem Jorku vseslovanski odbor za izseljence v Novem Jorku. Ta odbor se je obrnil s posebno okrožnico na slovanske bogataše v starem svetu, da pošljejo prinosov za gradnjo tega doma. Nedavno je ruski car daroval 500 rubljev za siromašne ruske izseljence v Ameriki. Obenem je obljubil, da bo vsako leto dajal pomoč slovanskemu domu za izseljence, ki ima postati zavetišče ne le ruskih izseljencev, ampak tudi ostalih Slovanov v Ameriki.

○ „Narodna obrana“ je zopet začela poslovati. Namen ji je, da ustanovi v vseh deželah, kjer bivajo Srbi, podružnice in dopisujoče komiteje. Pri oživiljenju podružnice v Kruševcu je razvijal vseučiliški profesor Dačić program in pri tem je napadel Avstrijo. Dosedaj se je oživilo v Srbiji 22 podružnic.

○ Vseslovanska čebelarstva zveza. Pretekli teden so imeli v Sofiji shod bolgarski čebelarji, ki se ga je udeležilo tudi mnogo čeških gostov. — Na shodu je bil z navdušenjem sprejet predlog, naj se osnuje vseslovanska čebelarstva zveza. Izvoljen je bil poseben odsek, ki bo stopil v stik z drugimi slovanskimi čebelarstvi ter sestavil pravila za vseslovansko čebelarstvo zvezo.

○ Gradnja arheološkega muzeja v Splitu. Iz Splita poročajo, da je vlada odobrila načrt za gradnjo arheološkega muzeja v Splitu in določila v to svrhu 250.000 K.

○ Napredek Madjarov na Hrvaškem. Iz letnega poročila madjarskega šolskega društva „Julia“ na Hrvaškem posnemamo, da Madjari tam jako napredujejo. L. 1880. jih je bilo na Hrvaškem in v Slavoniji samo 41.400, deset let pozneje že 68.800 in l. 1900 že nad 90.000, tako da je letos na Hrvaškem in v Slavoniji gotovo že več kot 100.000 Madjarov. Posebno v Slavoniji jako napredujejo. Društvo je lani ustanovilo 7 novih šol in jih ima v celoti sedaj 30; v njih je 4042 učencev. Društvo prireja tudi predavanja in daje podpore. Za letošnje leto 1909 je izdalo koledar, ki ga razdalo zastoj v 20.000 izvodih. Ogromna prednost je, če se v tem koledarju trdi, da „v celi Evropi ni bolj preganjanega naroda, ki bi živel v tako ubogih razmerah, kakor Madjari v Slavoniji in na Hrvaškem“.

○ O 8 kakšnimi ljudmi hočejo Nemci izpodrinuti Poljake? Pruska naselbinska komisija, na čelu ji vladni predsednik grof Schwerin, si je izmislila poseben način, kako izpodrine Poljake iz Poznanja. Ustanovila je v Višehynu vzgojevališče za zanemarjene dečke. Material pošilja zavodu sodišča. Mladenci se morajo pri izstopu iz te poboljševalnice zavesti, da ostanejo na zemljišču, ki ga pridobi naselbinska komisija med Poljaki ter se sploh morajo podvreči naredbam naselbinske komisije. Te bodoče pruske pionirje pa so vzgajali v zavodu na posebno kulturni način, ki je mogoč le med Nemci. Vodja zavoda je mlad protestantski teolog, ki je gojence za vsako malenkost lastnoročno kaznoval s 50 do 100 udarci z bičevnikom ter jih vrhutega vklepal v vrige. Tepel je gojence nage, pri čemer so morali biti navzoči vsi ostali gojenci in tudi nuna Olga je pasla zraven svoje oči. Sedaj preiskuje to neenavdno vzgojevalno metodo sodišče.

○ Prebivalstvo Hrvaške in Slavonije. Glasom službenega statističnega izkaza je šlo prebivalstvo Hrvaške in Slavonije koncem 1908. leta 2.655.949 prebivalcev, za 29.319 več nego prejšnje leto.

○ Prebivalstvo Petrograda. Po nedavno končanem ljudskem štetju ima Petrograd 1.454.704 prebivalcev. Od leta 1906. se je prebivalstvo pomnožilo za 230.065 duš. Mož je v Petrogradu 787.884, žena pa 668.820.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca avgusta: K 166.485/12.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Razgled po šolskem svetu.

— Šole za jetične otroke so ustanovili na mestne stroške v Čikagi. Šola je podobna mestu, zgrajenemu iz samih šotorov. Kako daleč smo pač od Amerike!

— Profesor Jodl z dunajske univerze je dovršil svoje 60. leto. Prof Jodl uživa v znanstvenem svetu prav odlično mesto. Najbolj znani sta njegovi deli: „Lehrbuch der Psychologie“ in „Geschichte der Ethik“. Dolgo vrsto let stoji na čelu dunajskega ljudsko-izobraževalnega društva. V neštevilnih popularnih brošurah in v svojih govorih se je pokazal kot odkrit in neizprosno sovražnik klerikalizma. Dunajsko ljudsko-izobraževalno društvo je svojemu predsedniku ob njegovi šestdesetletnici poklonilo addresso, v kateri so imena številnih oseb, ki so v zvezi z izobraževalnim delom na Dunaju.

— Katoliško visokošolstvo na Francoskem nikakor neče uspevati tako, kakor bi to želeli razni škofje, prelaje in bogati monarhisti. Preteklo šolsko leto je bilo vpisanih na katoliškem vseučilišču v Parizu 670, v Lille 540, v Lyonu 540, v Angersu 240 in v Toulouse 100 slušateljev, skupaj torej na vseh katoliških univerzah 2090 slušateljev. Ako se s tem številom primerja število dijaštva samo na državnih visokih šolah v Parizu, ki znaša 17.000, potem se vidi, da je katoliško dijaštvo na Francoskem tako neznatno, da ne pomeni v javnosti čisto nič.

„Svobodna šola.“ Predsednik „Svobodne šole“ odgovarja na ukrep ministrstva, ki izreka, da morajo v šolah tega društva poučevati verstvo učitelji, ki jih je cerkvena oblast potrdila, sledeče: „Svobodna šola“ bi izgrešila svojo življensko nalogo, če bi prosila za „missio canonica“ za svoje učitelje. Upamo svojo pravico izvajati, ker je ne dobimo drugače.

— Prvo šolo za zrakoplovstvo na svetu otvorijo dne 1. oktobra tega leta v Friedrichshafnu.

— Zrakoplovstvo na ruskih visokih šolah. Na visokih tehniških šolah v Moskvi in Kijevu se bodo počeli od bodoče jeseni, vršila predavanja o zrakoplovstvu.

— Gospodarske šole v Avstriji. Leta 1907/8. je bilo v Avstriji 172 gospodarskih šol z 8563 dijaki. Od teh so bile 3 visoke z 1077 dijakov, 3 akademije, 9 srednjih šol, 5 višjih gosp. šol, 2 višji vinogradski šoli in 1 višja pivovarska šola s 1874 dijaki. Dalje je 41 kmetijskih šol s celoletnim poukom, 80 z zimskim poukom, 11 nižjih gospodarskih šol, 17 mlečarskih in gospodarskih, 24 nižjih šol za hmeljarstvo, vinogradništvo itd. ter 2 pivovarski šoli.

— Šole dunajskega društva „Freie Schule“ zatvorjene. Dež. šol. svet nižjeavstrijski je svoj čas dal zapreti šole dunajskega društva „Freie Schule“, češ, da na njih poučujejo verstvo osebe, ki za to nimajo pravice, t. j. ki niso potrjene od cerkvene oblasti. „Freie Schule“ je rekurirala na naučno ministrstvo z ozirom na to, da je paragraf, ki pravi, da privatni pouk ni omejen po ozirih na kako konfesijo. Ministrstvo se postavlja na stališče, da tudi za omenjene šole velja določba, da sme kot učitelj verstva biti nastavljen le tak, kogar je cerkvena oblast priznala. Na podlagi te ministrske razsodbe je okrajni šolski svet zaprl te šole in naročil okrajnim šolskim nadzornikom, naj strogo pazijo na to, da se v teh šolah ne bo poučevalo. Sad klerikalnega hujkanja.

— Častnim doktorjem je imenovalo dr. Cooka, ki je dosegel severni tečaj, vseučilišče v Kodanju.

— Evropske univerze. Anglija ima 14 univerz; na vsakih 410.000 prebivalcev pride ena. Nato slede: Švica s 7 univerzami, 1 na 475.000 prebivalcev, Francija s 5 univerzami in 75 fakultetami, 1 fakulteta na 520.000 prebivalcev, Portugalsko s 5 fakultetami, 1 na 680.000 prebivalcev, Švedsko s 2 univerzami, 1 na 1.030.000 prebivalcev, Nizozemsko s 4 univerzami, 1 na 1.290.000 prebivalcev, Španija 9 univerz, 1 na 1.660.000 prebivalcev, Belgija ima za 1.720.000 prebivalcev eno univerzo, Maroko istotako 1 univerzo za 2.240.000 prebivalcev, Grška 1 univerzo za 2.434.000 prebivalcev; Dansko 1 univerzo za 2.605.000 prebivalcev, Rumunsko 1 univerzo za 2.950.000 prebivalcev, Bolgarsko tudi 1 univerzo za 3.750.000 prebivalcev, Nemčija ima 23 univerz, na eno univerzo pride torej 2.750.000 prebivalcev, Avstro-Ogrska ima 11 univerz, ena na 4.820.000 prebivalcev in Rusija slednjic 10, ena na 11.000.000 prebivalcev. Avstro-Ogrska stoji torej glede vseučilišč na predzadnjem mestu. Pri nas imajo Nemci 5 univerz, Madjari 2, Poljaki 2, Čehi 1, Srbohrvatje 1. Najbolje so torej preskrbljeni Poljaki, ker 1 univerza pride na 2.130.000 Poljakov, najslabše Čehi, ker jih je 8 milijonov, pa imajo samo eno univerzo. Skoro 4 milijoni Rusinov in 1 1/2 milijona Slovencev — kakor znano — nimajo sploh nobene univerze. Zato pa ima dobiti svoje vseučilišče 735.000 Lahov.

— Trgovska šola v Dubrovniku. Te dni se odpre v Dubrovniku višja trgovska šola. V istem mestu sta še višja gimnazija in nautika. Tudi se te dni odpre hrvaška realka v Šibeniku, nižja realka z italijanskim učnim jezikom v Zadru dobi peti razred.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Z gospodarskega polja.

— Monopol na špirt, petrolej in vžigalce namerava uvesti naša finančna uprava, zakar je pa treba prej sporazuma z Ogrsko.

— Pogozdovanje Krasa. Iz poročila komisije za pogozdovanje Krasa posnemljemo sledeče zanimive podatke: V političnih okrajih Gorica, Gradišče in Sežana so pogozdili novega pustega sveta v površini 84.78 hektarjev pri čemer so porabili 658.100 rastlin in 37 kg semen, kar je stalo skupno 5730-71 K. Za izboljšanje že obstoječih nasadov so porabili 1.701.500 rastlin in 280 kg semen, kar je stalo skupno 16.305-68 K. Finančni račun pogozdovne komisije izkazuje 199-59 K prebitka. Dohodkov je bilo 70.870-64 K, stroškov pa 70.671-05 K.

— Za 236 milijonov kron se pokadi tobaka v Avstriji na leto. Ako odštejemo 89 mil. kron stroškov, ostane državi čistega dobička 147 milijonov.

— Monopol. Vprašanje monopolov je jako interesanten gospodarski problem. Kakor znano, mora biti monopol dv. jen: ali državni zaradi posebnega zakona ali privaten zaradi jakosti gotove kapitalistične družbe. Na Nemškem so n. pr. železnice državni monopol, na Angleškem in v Ameriki pa privaten. V Avstriji študirajo sedaj vprašanje državnega monopola za užigalice, kakor ga imajo na Srbskem, Romunskem, Francoskem itd.; povsod tu so užigalice slabe in vrhutega še jako drage — v Švediji pa monopolizacijo tobaka, kakor ga imamo pri nas v Avstriji. Tudi na Nemškem stopa to vprašanje na dan.

— Žganjarji v Avstriji pač ni premalo. Našteli so jih 149.455 in plačujejo državi 2.280.000 K. Žganje prinaša skupno davka 90.332.000 K. Popilo se je žganja lani 97.600.000 litrov, 20.451.700 litrov več kakor leta 1879., ko se ga je popilo 77.148.300 litrov. Lani je prišlo na vsakega prebivalca naše države polovice povprečno 3-70 litra žganja. Žalostne številke!

— Dvoletna vojaška služba za učence kmetijskih šol. Učenci, ki končajo kmetijsko šolo in dokažajo po zadovoljivi vojaški službi v prvih dveh letih, da so potrebni za gospodarstvo doma in da bodo kmetovali ali na svojem ali pa na domu staršev, se lahko po dovršenem drugem vojaškem letu oproste nadaljne službe v tretjem letu.

— Izseljevanje v Ameriko. V mesecu juniju t. l. je došlo v Novi Jork: 9077 Avstrijcev, 6264 Ogrcev, 272 Belgijcev, 153 Bolgarov, 538 Dancov, 427 Francozov, 2162 Nemcev, 2382 Grkov, 16.591 Lahov, 491 Nizozemcev, 1142 Norvežanov, 275 Portugalcev, 170 Romunov, 15.358 Rusov, 110 Špancev, 1177 Švedov, 212 Švicarjev, 1323 evropskih Turkov, 5083 Angležev in Ircev. Manjše število je došlo tudi iz Azije, Afrike, Avstralije in Južne Amerike.

— Svetovna pšenična letina. „Beehrbom Evening Corn Trade List“ v Severni Ameriki ceni letošnjo svetovno pšenično letino na okroglo 421 mil. kvarterjev (1 žitni kvater = 290-7 litrov) proti 397 mil. leta 1908. in 395 mil. leta 1907.

— Vinska letina letos v Avstriji in na Ogrskem ne kaže tako ugodno, kakor je bila lani. Mnogo škode je napravil dolgo trajajoči mraz, pozneje pa toča. Letošnja letina ne bo niti tako obilna, kakor je bila lanska, pa tudi pridelek ne bo tako izboren.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Leopold Gangl,

posestnik, mestni tajnik in blagajnik, ravnatelj Prve dolenske posojilnice, član krajnega šolskega sveta, imetnik vojne medalje in zlatega križca za zasluge itd.,

je v četrtek, dne 16. t. m., po dela in trpljenja polnem življenju umrl.

Pogrebni izprevod se vrši v soboto, dne 18. t. m., popoldne ob 4. uri iz domače hiše na pokopališče pri Sv. Roku.

Najblajžjemu srcu — najblajži spomin!

V Metliki, dne 16. septembra 1909.

Marija Ganglova, roj. Štuparjeva, soproga.

Vilma Predaličeva, roj. Ganglova, hči.

Engelbert Gangl, sin.

Rado Predalič, zet.

Jakobina Ganglova, roj. Tomčeva, snaha.

Jožef in Alojzij Gangl, brata.

Marija Ganglova, sestra.

Marija in Jakica, vnukinji.

Raznoterosti.

× Izum koroškega krojača. V Volšpergu je tamošnji krojaški mojster Ivan Heine izumil praktično sukno, ki se jo lahko nosi na dva kraja. Turistiški jopič, narejen na eni strani iz sivega, na drugi iz zelenega sukna, se lahko v petih minutah priredi na eno ali drugo stran, pri čemer se uporabljajo isti žepi in isti gumbi.

× 4000 kvadratnih metrov mozaike so našli v Ogleju. Pod stolno cerkvijo kopljejo že dlje časa ter spravljajo na svetlo starinske reči. Mozaike so iz dobe Konstantina Velikega. V Oglej je prišel zaradi tega rektor dunajske univerze dr. H. Swoboda.

× Duhovnik prodaja otroke. Župnik Prayton, ravnatelj zavetišča za najdene otroke v San Francisku, je prodajal otroke iz navedenega zavetišča nekemu Kitajcu. Dobival je po pet do trideset dolarjev za otroke. Kaj si bodo še vse izmislili prečastiti služabniki rimske cerkve?

× Najmanj ljudi umira po statistiki na Švedskem in Norveškem, in sicer se trdi, da zaradi imenitnih higieničnih naredb v teh deželah, zlasti zaradi vzornih ljudskih kopališč in zaradi vzorno urejenih bolnišnic. Mnogo so pripomogle poljudna predavanja o zdravju in higieni k temu lepemu uspehu.

× Odpor proti klerikalcem v Belgiji. V Belgiji je sedaj klerikalizem 25 let na vlad. Pri zadnjih volitvah minulo leto pa je padla klerikalna večina za nekoliko glasov; ogorčenje naprednjakov in demokratov proti klerikalcem pa še neprestano raste. — Klerikalna stranka prireja sedaj po celi deželi slavnosti k proslavi 25 letnice svoje vlade. Ko je imel ministrski predsednik Schollaert na taki slavnosti v Hasseltu govor, so ga strašno izžvižgali. Došlo je do velikih pretepotov, pri katerih so bile klerikalne zastave in plakati raztrgani. Neki duhovnik je bil ranjen na glavi in obrazu. Orožništvo je naokoli množico z nasajenimi bajonetmi. Ko se je zvečer ministrski predsednik odpeljal, je prišlo k burnim demonstracijam na velikem trgu pred kolo-dvorom.

× Število odvetnikov v Avstriji. Koncem leta 1908. je bilo v Avstriji 4894 odvetnikov, in sicer: na Nižnjem Avstrijskem 1247, od teh 1126 na Dunaju; Gornji Avstriji 76, od teh 24 v Lincu; na Solnograškem 25; na Češkem 1192, od teh 383 v Pragi; na Moravskem 356, od teh 95 v Brnu; v Šleziji 74, od teh 15 v Opavi; na Štajerskem 164, od teh 73 v Gradcu; na Koroškem 31, od teh 16 v Celovcu; na Kranjskem 39, od teh 28 v Ljubljani; na Primorskem 163, od teh 90 v Trstu; na Tirolskem in Predalremskem 186, od teh 31 v Inomostu; v Galiciji 1117, od teh v Krakovem 132, v Levovu 228; v Bukovini 145, od teh 70 v Černovicah; v Dalmaciji 82, od teh v Zadru 27, Dubrovniku 16, Splitu 39.

× Na dopisnici — 13.170 besed. Čuden rekord je dosegel ameriški risar Farwell v Brooklyn. Posrečilo se mu je na zadnjo stran dopisnice napisati 13.170 besed. Dva tedna je pisal in na uro je mogel napisati le pet vrst. Izbrani stavek, 16 besed, je napisal 878krat. Pisavo se lahko bere, dasi je najmanjša in najožja, kar jih poznamo do sedaj.

× Pranje bankovcev. Zakladni tajnik severoameriških Združenih držav je odredil, da se ima od časa do časa izvršiti pranje bankovcev. To je potrebno, ker so zdravniki dokazali, da imajo bankovci, ki so skozi dolgo kroženje iz roke v roko umazani, dostikrat v sebi kali nevarnih bolezni. V Washingtonu so poizkusili kemično zmes, v kateri se more bankovec prati brez škode.